

Høringsnotat

Sivilavdelingen

Dato: 26. november 2025

Saksnr: 25/6848

Høringsfrist: 14. januar 2026

Aldersgrensen for verv som fast forsvarer eller bistandsadvokat

Innhold

1	Om høringsnotatet.....	1
2	Gjeldende rett	1
3	Departementets vurderinger og forslag.....	2
4	Økonomiske og administrative konsekvenser	3
	Forslag til forskriftsendringer	3

1 Om høringsnotatet

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår i dette høringsnotatet å heve aldersgrensen for verv som fast forsvarer eller bistandsadvokat fra 70 til 72 år.

2 Gjeldende rett

Antakelse av faste forsvarere og bistandsadvokater er regulert i lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) § 101 og § 107 g. Etter disse bestemmelsene skal Domstoladministrasjonen anta et tilstrekkelig antall advokater til å gjøre tjeneste som henholdsvis offentlig forsvarer og offentlig bistandsadvokat. Etter straffeprosessloven § 101 andre ledd kan Kongen gi nærmere regler om antakelsen av faste forsvarere, og etter § 107 g andre ledd kan Kongen gi nærmere regler om antakelsen av faste bistandsadvokater. Slike regler er gitt i forskrift 4. mars 2011 nr. 251 om faste forsvarere og bistandsadvokater.

Etter forskriften om faste forsvarere og bistandsadvokater § 2 antas faste forsvarere på åremål for seks år med adgang til gjenoppnevning. Gjenoppnevning utover én periode kan bare skje når særlige grunner tilsier det. Faste forsvarere og bistandsadvokater for Høyesterett antas på åremål for åtte år uten adgang til gjenoppnevning. Det gjelder en gjensidig oppsigelsesfrist på tre måneder, jf. § 3 første ledd. Etter forskriften § 4 er den øvre aldersgrensen for faste forsvarere og bistandsadvokater 70 år. Forsvareren eller bistandsadvokaten plikter å fratre ved første månedsskifte etter at aldersgrensen for vervet er nådd. Vervet er personlig og kan ikke overlates til andre.

3 Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår at aldersgrensen etter forskriften om faste forsvarere og bistandsadvokater § 4 heves fra 70 til 72 år.

Fra 1. januar 2026 vil den alminnelige aldersgrensen i staten bli hevet til 72 år, jf. lov 27. mai 2025 nr. 17 om endringer i arbeidsmiljøloven, lov om aldersgrenser for statsansatte m.fl. og lov om Statens pensjonskasse (avvikling av bedriftsinterne aldersgrenser og økning av den alminnelige aldersgrensen i staten). Den alminnelige aldersgrensen etter arbeidsmiljøloven er allerede 72 år, jf. arbeidsmiljøloven § 15-13 a første ledd. Endringen i arbeidsmiljøloven som trer i kraft 1. januar 2026 innebærer at bedrifter som hovedregel ikke kan fastsette en aldersgrense lavere enn 72 år.

For dommere er aldersgrensen 70 år, jf. Grunnloven § 90 andre ledd. I Prop. 73 L (2024-2025) punkt 3.5.1 drøfter Arbeids- og inkluderingsdepartementet aldersgrensen for dommere. Departementet skriver:

«Ved grunnlovsvedtak 21. mai 2024 ble en rekke bestemmelser i Grunnloven endret for å gi et helhetlig grunnlovsvvern for domstolene. Dommere fikk da etter Grunnloven § 90 andre ledd en grunnlovsfestet nedre aldersgrense mot avsettelse på 70 år. Da forslaget om å øke aldersgrensen i staten var på høring i 2021 ble det av flere høringsinstanser pekt på at det var spesielt problematisk å heve aldersgrensen for dommere. Det ble pekt på at disse står i en særstilling som uavsettelige embetsmenn som er helt uavhengige og har betydelig makt i sin embetsutøvelse. Videre er det begrensede muligheter for å tilrettelegge etter individuelle behov på grunn av alder hos dommere. Departementet foreslår på denne bakgrunn at den alminnelige aldersgrensen for dommere fortsatt skal være 70 år. Utover dette vurderer departementet at andre grupper ikke bør unntas.»

Forslaget om å beholde den alminnelige aldersgrensen for dommere på 70 år ble fulgt opp av Stortinget.

Faste forsvarere og bistandsadvokater er, i likhet med dommere, svært viktige for rettssikkerheten i Norge. Advokatens arbeid kan ha stor betydning for utfallet av saken for klienten. Advokater er imidlertid ikke i den samme særstillingen som dommere, som har et særlig oppsigelsesvern og som tar den endelige avgjørelsen i saken. Etter departementets syn er det ikke grunner som tilsier at den faste forsvareren eller bistandsadvokaten skal måtte fratre vervet ved 70 år, når den alminnelige aldersgrensen i samfunnet ellers er 72 år.

En advokat som antas til et verv som fast forsvarer eller fast bistandsadvokat, er enten ansatt i et advokatforetak eller er selvstendig næringsdrivende. Som selvstendig næringsdrivende kan advokaten praktisere så lenge vedkommende har bevilling. Som ansatt i et foretak gjelder endringene i arbeidsmiljøloven om at det som hovedregel ikke kan fastsettes en grense lavere enn 72 år. Departementet antar derfor at mange advokater vil være yrkesaktive frem til 72 år, og at disse advokatene normalt vil ha et ønske om å fortsette i et eventuelt verv etter fylte 70. Departementet viser for øvrig til at det er frivillig å søke seg til et verv, og at advokaten kan si opp vervet dersom vedkommende ikke lenger ønsker å fortsette i det. Det kreves ikke en nærmere begrunnelse for advokatens oppsigelse. Etter departementets syn innebærer derfor ikke forskriftsendringen noen ulempe for advokatene.

Departementet kan heller ikke se at forskriftsendringen medfører ulemper for den som har krav på forsvarer eller bistandsadvokat eller for domstolene. Det er den

best kvalifiserte advokaten som skal antas til vervet, uavhengig av advokatens alder. Videre kan Domstoladministrasjonen si opp advokaten fra vervet dersom det foreligger et konkret forhold som gir saklig grunn for oppsigelse. Dette er nærmere redegjort for i Domstoladministrasjonens praksisnotat for antakelse av faste forsvarere og bistandsadvokater punkt 6.4. Oppsigelsesfristen er tre måneder, jf. forskriften § 3. Departementet viser for øvrig til at den som har krav på forsvarerbistand eller bistandsadvokat, fritt vil kunne velge en annen advokat.

Et verv som fast forsvarer eller bistandsadvokat innebærer at advokaten får tilgang til flere saker enn advokater som ikke har et slikt verv. Dette er en fordel som bør fordeles mellom flere advokater, herunder også yngre advokater. Etter departementets syn kan imidlertid ikke dette begrunne en aldersgrense på 70 år for faste forsvarere og bistandsadvokater. Dette er forhold som skal ivaretas gjennom reglene om åremål og gjenoppnevning, jf. forskriften § 2.

Avslutningsvis foreslår departementet en språklig modernisering av bestemmelsen. Det foreslås å endre «Den faste forsvarer» til «Forsvareren» og «den faste bistandsadvokat» til «bistandsadvokaten».

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget vil ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

Forslag til forskriftsendringer

Forskrift 4. mars 2011 nr. 251 om faste forsvarere og bistandsadvokater § 4 skal lyde:

§ 4 Aldersgrense

Øvre aldersgrense for faste forsvarere og bistandsadvokater er 72 år.
Forsvareren eller *bistandsadvokaten* plikter å fratre ved første månedsskifte etter at aldersgrensen for vervet er nådd.